

Euroopan ensimmäiset naiskansan- edustajat

**Miina Sillanpään esitys radiossa
marraskuun 29 pnä 1946.**

Tänä vuonna on tullut kuluneeksi 40 vuotta siitä kun naiset Suomessa saivat kansalaisoikeudet. Suomi on monessa suhteessa ollut edelläkävijämaa niin naisten kansalaisoikeuksissakin.

1906 hyväksyttiin yleinen yhtäläinen ääni- ja vaalioikeus sukupuoleen, säätyyn ja varallisuuteen katsomatta, sekä yksikamarijärjestelmä. Näin siirtyi nelisäätyinen eduskuntalaitos ja miesten yksinoikeus hoitaa yhteiskunta-asioita, historiaan.

Sitä riemua, mitä silloin tunnettiin, on vaikea kuvailla. Varsinkin naisten piireissä, jotka sukupuolensa perusteella olivat olleet kansalaisoikeuksia vailla, oli riemu rajaton, olivathan naisten ponnistukset äänioikeusvaatimuksissaan johtaneet tulokseen, josta toivottiin laajempiakin seuraamuksia.

Ensi vuonna on 40 vuotta siitä kun toimitettiin ensimmäiset yksikamarisen eduskunnan vaalit, joihin naiset saivat osallistua.

Vaalivalmisteluihin ryhdyttiin kiireesti. Oli laadittava vaaliohjelmat, asetettava edustajaehdokkaat, joiden löytäminen tuottikin vaikeuksia, naiset kun ovat aina olleet turhan tarkkoja ehdokkaita etsiessään. Miesmaailmassa ei tämä tuottanut mitään vaikeuksia, vaikka sielläkin ai-
van uudet piirit olivat vaalivalmisteluja hoitamassa. Siel-
lä oli totuttu katsomaan, että kyllä työ tekijänsä opettaa.

Vaaleissa saivat naiset 200:sta edustajapaikasta 19. Ei siis täyttä 10 %, vaikka äänestäjistä oli noin puolet naisia. Tämä tulos herätti suurta tyytymättömyyttä miesten keskuudessa; siitä nyt näkee, he sanoivat, etteivät naiset itsekään luota naisiin, vaan tunnustavat, että kyllä mies on sentään järkevämpi, varsinkin lainlaadinnassa. Ja, ihme kyllä, naisedustajain lukumäärä on myöhemmissäkin vaaleissa pysynyt suhteellisesti samana.

Nämä yleisen äänioikeuden perusteella toimitetut ensimmäiset vaalit herättivät, kuten luonnollista, koko maailman huomion. Sanomalehtimiehiä, haastattelijoita ja valokuvaajia vilisemällä vilisi naiset edustajien ympärillä. Tahdottiin jo etukäteen tietää minkä vallankumouksen naiskansanedustajat panisivat toimeen eduskuntaan päästyään. Uteliaisuus oli niin suuri, että kun eduskunta ensi kertaa kokoontui, oli koko katu, jota myöden edustajain tuli kulkea eduskuntatalolle päästäkseen, tungokseen saakka täynnä yleisöä, joka tahtoi edes vilaukselta nähdä vastavalitun eduskunnan jäsenet ja varsinkin naiset edustajat, jotka luonnollisesti olivat yleisen huomion kohteena. Eduskunnan parvekkeet olivat alkuaikoina aina tungokseen saakka täynnä kuuntelijoita ja kadulla seisovat pitkät jonot odotellen vuoroaan parvekkeelle päästäkseen.

Naisedustajiin kiinnitettiin erikoista huomiota ja pukukysymys näytteli tärkeätä osaa. Miten eduskunnassa ole-

Äidin ajatuksia
Joulusta

Kun sanomme sanan: Joului, tulee useammassa tapauksessa mieleen pimeän hämärä aattopäivä, pehmeästi putoilevat suuret lumihiihtaleet, joulukuusi, puhtautta ja lämmintä uhoavat huoneet, sekä ihana venehäävän, piparkakkujen ja valmiiden laatikoiden tuoksu. On kuin kaikki lämpö, valo ja hyvyys olisivat kerääntyneet joulun tovereiksi, juuri sinä aikana, jolloin pitäisi olla vuoden pimein ja kolkein ajanjakso.

Kuinka kiitollisia saamme olla, että meillä on jouluihin. Tänä itsekyyden ja omahyväisyyden aikana on suorastaan siunauslistaa, että meillä on edes muutama päivä vuodessa, jolloin unohdamme itsemme, jolloin antamisen riemu täyttää mielemmme, emmekä vaadi mitään; vaan antaisimme, antaisimme enemmän kuin voisimmekaan, jolloin lapset, puoliso, omaiset ja ystävät ovat niin kovin rakkaita ja läheisiä.

Ja te äidit! Vaikka joulusta vaatiinkin teidän voimanne ja ponnistuksenne aivan viimeiseen pisteeseen, kymmenine ja taas kymmenine askareineen. Vaikka yöt kuluvatkin yli puolen yön sen ja sen valmistamiseen ja kenties loppuyökin kuluu pikkutunneille, miettiessäsi, että kuinka tänä jouluna, jolloin marka on niin pieneksi huvennut, saisit rahani edes osapuilleen riittämään niin ettehan siitä huolimatta antaisi joulua pois. Muistatte edelliset joulut, pienokaisten kirkkaat silmät, hyvän elämäntoverin lämpimän kädenpuristuksen ja suurempien lasten rehdin kiitoksen, kas siinä teille korvaus valvotuista öistä. Ja kun väsyneinä olette käynyt nukkumaan, kun perheestä tasainen hengitys täyttää huoneen, niin silloin sinä, äiti, väsymyksestä huolimatta, vielä kenties kuljet vuoteelta vuoteelle, peitellen Mattia ja Leenaa, ja ristit kätesi tuossa kynttilöiden ja kuusen tuoksuissa huoneessa. Sydämesi on onnea tulvillaan, koko huonekin kuin rakkautta ja hyvää tahtoa täynnä — sinä ristit kätesi ja kohotat kiitoksesi äideistä pyhimmän, Marian, puoleen.

Sinun muistoksesi Äiti Maria, Sinun ja pienen Jeesus-poikasi muistoksi vietämme rakkauden ja rauhan juhlaa, Joulua.

Kerttu.

[illegible]

va nainen pukeutui, siitä senaikaiset sanomalehdet tekivät jatkuvasti selvää. Niinpä saattoi nähdä uutisia, että sillä ja sillä naisedustajalla oli tänään sellainen ja sellainen leninki tai pusero. Kun mitään määrättyä formupukua ei ollut, sai jokainen käyttää mitä halusi ja mitä oli käytettävänä. Pian kuitenkin huomattiin että naiskansanedustajat olivat tavallisia kansalaisia, niin että uteliaisuus häipyi ja edustajat pääsivät rauhassa hoitamaan varsinaisia tehtäviään.

Keitä olivat sitten nämä naiset, jotka ensimmäiseen eduskuntaan valittiin? Sosialidemokraattisesta puolueesta oli 9, ja ne olivat:

Ida Aalle (Teljo), Hilja Pärssinen, Mimmi Kanneruo, Sandra Reinholdson, (Lehtinen) Anni Huotari, Jenny Kilpiäinen, Maria Raunio ja Miina Sillanpää.

Porvarillisia oli yhteensä 10:

Aleksandra Gripenberg, Hedvig Gebhard, Lucina Hagman, Alli Nissinen, Hilda Käkikoski, Liisi Kivioja, Ida Vemmelpuu, Dagmar Neovius, Eveliina Alakulju ja Hilma Räsänen.

Tällaiselta näytti vastavalitun naiskansanedustajaryhmän kokoonpano, johon koko maailman huomio oli kiintynyt. Se muodosti pienoiskuvan koko kansasta. Siinä työväenluokkaa edusti, yhtä poikkeusta lukuunottamatta, ryhmä naisia joilla ei ollut oppikoulutietoja, mutta jota korvasi järjestötoiminnassa saatu yhteiskunnallisen elä-

Jatk. siv. 7.

Lyyli Lindblom on poissa.

Murheellinen viesti saavutti meidät Tukholmasta: Lyyli Lindblom on marraskuun 22 p:nä siirtynyt tunte-mattoman rajan tuolle puolen. Lyyli Lindblom oli syntynyt Helsingissä

marraskuun 15 p:nä 1891 ja oli siis kuollessaan hiukan yli 55 vuotias. Hän oli siirtynyt Tukholmaan jo noin 30 vuotta sitten ja solmittuaan siellä avioliiton Suomen ruotsalaisen Arvid Lindblomin kanssa, jäänyt sinne vakinaisesti asumaan. Mutta hänen sydämensä oli kuitenkin aina entisessä, rakkaassa kotimaassa, ja innolla ja lämmöllä hän aina seurasi meidän toimintaamme ja kohtaloitamme. Lyyli Lindblomin koti Tukholmassa oli aina avoin kaikille suomalaisille, jotka vain suinkin osasivat hänen apuunsa turvautua ja niitä oli varsinkin viimeisinä vuosina paljon, sillä hänen ystävällisyyteensä ja avuliaisuutensa turvautettiin alituisesti, voipa sanoa, että sitä suoraan käytettiin väärin. Kun suomalaiset sotallesket talvella 1942 pääsivät Tukholman läheisyydessä sijaitsevaan ammattiyhdistysnaisten lepokotiin Annebergiin lapsineen oleskelemaan, oli Lyyli L. luonnollisesti se yhdyshenkilö, joka huolehti heidän asioistaan, kun he kieltä taitamattomina apua tarvitsivat. Suomalaiset invaliidit, jotka Tukholman sairaaloissa saivat hoitoa vammoilleen, tulivat tuntemaan Lyyli L:n, joka omia vaivojaan säästämättä kävi heitä tervehtimässä ja toi heille tupakkaa, hedelmiä, makeisia ja kirjoja; hyvin suureksi osaksi omalla kustannuksellaankin, jos ei muita varoja tarkoitukseen ollut saatavissa. Tukholmaan opinto- tai virkistysmatkalle lähtevä suomalainen sai olla varma, että hän sai asiantuntevaa opastusta ja apua matkallaan, jos hänet ohjattiin Suomen »epäviralliseen lähetystöön», jollaisen lempini-

men Lyyli L:n koti suomalaisten keskuudessa lopuksi sai.

Lyyli L. oli myöskin innokas järjestöihminen. Hän kuului Tukholmassa sos.-dem. naisyhdistykseen ja oli mm. liittonsa edustajana meidän edustajakokouksessamme v. 1944. Innokkaana raittiusihmisenä hän toimi Verdandin jäsenenä, ollen niinkään useita kertoja Ruotsin työläisraittiusväen edustajana täällä Sos.-dem. Raittiusliiton edustajakokouksissa. Hänen kotinsa oli valistuneen, aikaansaaseuraavan työläisnaisen koti, se oli kulttuurikoti sanan kaikkein kauneimmassa ja parhaimmassa merkityksessä, kirja-aarteineen, joita Lyyli L. yhdessä miehensä kanssa innokkaasti tutki ja luki.

Sinä Lyyli olet nyt poissa! Sinun kotisi Tukholmassa on nyt yksinäinen ja tyhjä. Sinun puoliso ja tyttäresi tuntevat tämän tyhjyyden ankarampana ja raskaampana kuin muut, mutta me kaikki jotka olemme tulleet Sinut tuntemaan, tiedämme menettäneemme paljon ja tunnemme, että maailma on jälleen tullut kylmemmäksi ja kolkommaksi, niinkuin aina tuntuu silloin, kun hyvä, lämminsydäminen ja toisten kärsimyksille herkkä ihminen on sen jättänyt. Monista kymmenistä Suomen kodeista varsinkin sotalleskien ja lasten joukosta, jotka Ruotsissa käydessään joutuivat sinun kanssasi kosketuksiin, lähtevät kaipaavat ajatukset Sinun hautakummullesi. Ne ovat ainoat kukat, joita meillä on ollut mahdollisuus sinne lähettää, mutta ne tulevat kukkimaan kauan meidän sydämissämme.

vaikka opetusministeriö ei laatinut lain edellyttämiä tarkempia säännöksiä, niin viisikymmentäkuusi kuntaa lähetti viralliset anomukset kokeilukeskikoulun saamiseksi. Valtioneuvosto hylkäsi ne kuitenkin kaikki, kahta (Luumäki ja Utajärvi) lukuunottamatta. M.m. ruotsinkieliselläkin taholla ollaan hyvin tyytymättömiä, kun yhtään ainoata ruotsinkielistä kokeilukeskikoulua ei ole sallittu perustaa. Päiväjätkokoulua anoi kesän 1946 aikana vain muutama kunta. Ensimmäinen anoja, Viialan kunta, sai kielteisen vastauksen. Muut anomukset lienevät ratkaisematta. Orimattila on nyt saanut päiväjätkokoulun ja Jyväskylän kaupunki kolmannen kokeilukeskikoulun. Joka tapauksessa kuntain tarmokas esiintyminen ilman täytäntöönpanoasetusta, osoittaa, että kokeilukoululaki on suosittu, kun vain eräät korkeat herrat voisivat sen »niellä» ja panisivat töpinäksi.

Nyt on vaikeat taloudelliset ajat. Mutta paljon epäilyttävämpiin sivistyspuuhiin annetaan valtion varoja muista rahanreistä puhumattakaan. Koulun parantaminen on tärkeä kysymys ja hedelmiä tuottava teko. Siihen kannattaa uhrata ne kainot summat, joita nytkin on anottu. Kovin huonosti käsittävät korkeassa asemassa olevat sivistyksen vaalijat tehtävänsä ja velvollisuutensa, ellei kokeilukoululain myöntämiin uudistuksiin anneta tarpeellisia lupia ja varoja.

EUROOPAN ENSIMMAISET . . . Jatk. siv. 5.

män tuntemus, jota elämäkokemukset täydensivät. Porvariston naisedustajat kaikki olivat oppikoulun käyneitä. Mutta tästä erilaisesta alkusivistyksestä huolimatta ymmärsi jokainen, että Suomen naisten esiintymisellä, tehtävällä ja aikaansaannoksilla tulisi olemaan suuri merkitys naisten äänioikeusratkaisuun muissa maissa.

Raja-aidat olivat silloin vielä niin korkeat, ettei mitään yhteistoimintaa eri ryhmien välillä voitu saada syntymään eduskunta-aloitteiden teossa, vaan kumpikin ryhmä teki omat aloitteensa. Niinpä sattui, että sellaisestakin asiasta kuin naisen naimiään korottamisesta 15:stä 17 vuoteen, joka ei ollut mikään poliittinen kysymys, tehtiin kaksi aloitetta. Tämä oli muuten ainoa naisten lukuisista aloitteista, joka ehdittiin ensimmäisellä istuntokaudella käsitellä loppuun. Ehdotus hyväksyttiin.

Mikä merkitys naisten työllä eduskunnassa on sitten ollut, kysyttänee?

Siihen voin vastata, että naiset vähemmistönäkin olen ovat voineet eduskuntatyössä huomattavasti vaikuttaa. Naisia koskevat poikkeuslait ovat kumotut ja lait yleensä saaneet humanisemman muodon. Mainitsen vaan yhtenä havaintoesimerkkinä avioliittolain, jossa miehen esimiehisyys poistettiin ja naisen työ kodissa tunnustetaan ansiotyön luontoiseksi, jolla hän hyödyttää perheen toimeentuloa. Nainen on eduskuntatyössä asiantuntija naisia ja koteja koskevissa asioissa, joka taas vaikuttaa, et-

Jatk. siv. 11.

Onko Tulevaisuuden tilaus vuodeksi 1947 jo uudistettu?

Lasten oikeus

isän nimeen ja perintään.

Tulevaisuuden palstoilla on aikaisemmin pariinkin otteeseen kirjoitettu aviottomien lasten oikeudesta kantaa isänsä nimeä ja eduskunnassa m.m. toveri Silanpää voimakkaasti esiintyi sen kannan puolesta, että esim. avioliitossa olleen naisen lapsen tulee saada sama nimi kuin äidilläkin eikä äidin tyttönimeä, niinkuin nykyisen lain mukaan tapahtuu. Kysymys avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen oikeuksista on muutenkin viimeaikoina ollut keskustelun alaisena. Ruotsalaisessa »Idun» aikakauslehdessä käsittelee kirjailijatar Molly Faustman (Vagabonden) seuraavalla mielenkiintoisella tavalla tätä kysymystä:

Sekä yksityiseltä että viralliselta taholta korostetaan nyt sitä, kuinka suurta ja ihailtavaa on olla äiti. Mutta entäs isä sitten? Eikö se ole yhtä suurenmoista? Vai onko se jotakin häpeällistä, koska isän pitää elää huomaamattomana, ikäänkuin hän olisi tehnyt jotakin pahaa? Minä en sellaista ymmärrä.

Meidän on kaikin mokomin saatava toisenlainen käsitys isyydestä! En vaadi, että isä pitäisi palkita, että heidän pitäisi saada jonkinlaista isyysavustusta — vaikka miksei sitäkin, jos nyt lapsi kerran on niin tärkeä valtiolle — mutta sitäkin pitäisi toki sentään vaatia, ettei hän väärästä häveliäisyydestä vetäytyisi syrjään. Hänen olisi annettava lapselle nimensä ja aikanaan myös kohtuullinen osa maallisesta omaisuudestaan, mikäli hänellä sellaista on. Lapsia ei saa taikoa näkymättömiin, he eivät tarvitse ainoastaan äitiä, josta seikasta kaikki ovat yksimielisiä, vaan myöskin isän, mistä asiasta näyttää olevan eri mielipiteitä. Kun kerran on hankkinut lapsen tähän maailmaan, on siitä myöskin vastattava, vaikkakin sattuu olemaan mies eikä ole naimisissa lapsen äidin kanssa. Elatusavustukset eivät riitä, lapsen on saatava jotain henkilökohtaisempaa. Nimi ja perintö.

Mutta jos syntyy kiusallisia tilanteita miehen ollessa aikaisemmin naimisissa? Niin, luultavasti syntyy, mutta sitä hänen olisi pitänyt siinä tapauksessa ajatella ajoissa. Kun hänen pieni avioton lapsensa on tosiasia, on liian myöhäistä vetäytyä vastuusta.

Sanotaan aina, että lapsen hyvä on asetettava kaiken muun yläpuolelle, ja tottahan toki lapsella

Tarpeetonta varojen tuhlausta

Amerikasta kirjoitetaan:

Eikö ole suoranaista varojen tuhlausta lähettää tänne Amerikkaan erikoislähettiläitä, joko kiittämään Amerikan suomalaisia niistä lahjavaroista, joita täältä on Suomeen lähetetty, tai tekemään propagandaa varojen keräystä varten. Kun ajattelee miten paljon Suomi poloisien varoja tuhlaata näiden lähettiläiden matkoihin, ensin Suomesta tänne ja takaisin, ja sitten matkat täällä, ylöspito ja palkat, jotka kulut tekevät suuria summia ja joilla rahoilla voitaisi siellä montaa tarvitsevaa auttaa.

Kyllä me suomalaiset täällä teemme voitavamme kotimaamme avustamiseksi ilman näitä lähettiläkiä. Kirjoitukset sanomalehdissä tekisivät saman asian, jos ei paremminkin. Kirjoitukset eivät kuitenkaan saisi olla jäykän virallisia, vaan asiallisia ja tilannetta selostavia.

Ja sitten ne, joita tänne on lähetetty, useimmin unohtavat sen, että meistä suurin osa on rahvasta, eikä herasluokkaa kuten he, ja jotka eivät osaa asettua meidän kannallemme, joten hyvät humalat menevät hukkaan. Ei meille sentään kaikki kelpaa.

Kun tänne aikaisempina vuosina tuli suomalaisia, ei virallisten piirien lähettäminä, vaan oma-alotteisesti, kuinka lämpimästi heidät otettiin vastaan, ja heidän puheensa kotimaan oloista tuli sydäimestä ja meni sydämeen, heidän täällä käyntejään muistellaan vieläkin. Näin Amerikan kirjeessä.

Ja tässä kirjeessä mainittujen monien lähettiläiden matkat ovat herättäneet täällä kotimaassakin samanlaisia tunteita. Eiköhän suomalainen ylenpalttinen kiitollisuus ole tässäkin ampunut yli maalin. Tulee kysyneeksi, onko meillä todellakin tähän kaikkeen — varaa?

EUROOPAN ENSIMMÄISET... Jatk. siv. 7.

teivät lait enää voi tulla niin yksipuolisiksi kuin mitä ne vanhan ajan lainsäädännössä olivat.

Ja ilolla onkin merkittävä, että naisten työlle eduskunnassa on annettu julkinen tunnustus. Erikoisesti on syytä mainita entisten eduskunnan puhemiesten tohtori Paavo Virkkusen ja pormestari Väinö Hakkilan maininnat, jotka ovat lausuneet, että naisedustajat ovat eduskunnassa saaneet ajamiaan asioita päätökseen paljon enemmän kuin mitä heidän lukumääränsä edellyttäisi. Tähän on eduskunnan monivuotinen puhemies Hakkila vielä lisännyt: »Monasti on joutunut toivomaan, että eduskunnassa olisi enemmän valtiopäivä miehiä, jotka toimisivat yhtä johdonmukaisesti, tasapuolisesti sekä omaisivat samanlaista ryhtiä, moraalista selkärankaa ja tarvittaessa uskallisuutta kun mitä naiset ovat osoittaneet.»

on oikeus isänsä nimeen! Vaikkakin isä on naimisissa jonkun muun kuin lapsen äidin kanssa ja vaikkakin lapsella näin olisi sisaruspuolia.

Lapsihan on Jumalan lahja ja niin kovin tarpeellinen valtiolle, joten ei kai ole mitään syytä, että herrat itsepäisesti elävät huomaamattomina kainosti kätkien itsensä ja »häpeänsä». Sellainen on vanhanaikaista ja sitäpaitsi tavattoman epä-moraalista.»

Tilatkaa Tulevaisuus v. 1947